

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülése

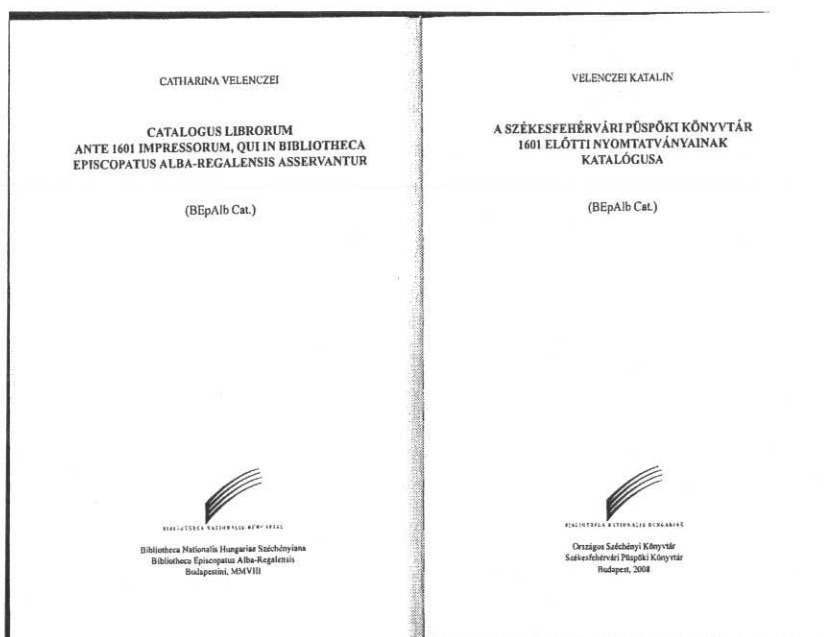
4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/2. sz.

Könyvbemutató

Székesfehérvár, Egyházmegyei Gyűjtemény
2009. április 23.

Megjelent **Velenczei Katalin**, *A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár 1601 előtti nyomtatványainak katalógusa*

**Mózes György gyűjteményigazgató
bevezetője**

Nagy pillanat számunkra ez a kötetbemutató. Tudjuk, hogy Magyarországon a diktatúra – miként az Egyház egészét a társadalom, úgy – egyházi kulturális intézményeinket a szakmai közélet periferiájára szorította. A rendszerváltás után az egyházi gyűjtemények lassan törtek csak ki korábbi elszigeteltségükből, és foglalták el azt a helyet, amely állományuk jelentősége, súlya, minősége miatt járt volna nekik.

A Székesfehérvári egyházmegye ennek jegyében szervezte újjá 1998-ban múzeumát; levéltárunk ennek jegyében kezdett 2002-ben forráskiadvány-sorozat megjelentetésébe, és vette át a Prohászka-kutatások koordinálását. Múzeumunk 2005-től színvonalas időszaki kiállításokkal lépett a nagyközönség elé, melyek közül kiemelkedik a két évvel ezelőtti, *Szent Imre 1000 éve* című, a Magyar Tudományos Akadémia Opus Mirabile díját elnyerő nemzetközi tárlatunk és katalógusa – mellyel múzeumunk is a tudományos műhelyek közé lépett. Amit igazol, hogy tavaly már az Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulattal szervezett múzeumunk közösen konferenciát. E sor egészül most ki, válik teljessé, mikor könyvtárunk is megmutathatja magát. Kincseivel reprezentatív kiállításokon – mint a Biblia Évéhez kötődő tárlatok – már találkozhatott a közönség, de a tudományos közélet felé most fordulunk. Legrégábbi köteteink szakkatalógusa jelent meg most.

El kell mondanunk, hogy mindez nem saját erőből történt. Az állomány itt van – de a szükséges szakmai tudás nincs a birtokunkban. Utoljára Sulyok Ignác atya személyében volt

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülése

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/2. sz.

olyan könyvtárosa a püspökségnek, aki méltó volt a gyűjteményhez. Megfelelő szakembert találni és megfizetni is nehéz.

Nem csodálhatjuk, hogy mostani szerzőnk és a munka terheinek döntő többségét viselő társkiadónk is „külsős”. Velenczei Katalin, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa közel 20 éve kezdett állományunkkal foglalkozni. Ez a munka érett be mostanra.

A civil szakmai szférával való együttműködés nem új keletű számunkra. Konferenciák, közös pályázatok, összehangolt programok, közös belépőjegyek, múzeumpedagógiai foglalkozások, műtárgykölcsönzések jelzik ezt a sort. Nagy öröm, hogy ezúttal egy közös kiadvány is megmutathatja azt a nyitottságot, amelyet képviselünk – különösen az elmúlt hat évben, mióta Spányi Antal megyés püspök úr átvette az egyházmegye irányítását.

Az a tény, hogy az egyházi gyűjtemények állami támogatásában 2006-tól beálló negatív fordulat ellenére is a hallott módon, színvonalasan és eredményesen működhetünk, jól illusztrálja a fenntartó elkötelezettségét, melyet ezúton is szeretnék megköszönni.

Spányi Antal székesfehérvári megyés püspök beszéde a kötetbemutatón

Azért választottuk a mai napot a könyvtárunk legértékesebb állományát feltáró szakkatalógus bemutatására, mert holnap lesz 130 esztendeje, hogy Székesfehérvár püspöki székét elfoglalta az az elődöm, akinek egykori magángyűjteménye ma legmeghatározóbb része könyvtárunk muzeális állományának. **Pauer János**, a tudós püspök egész életében gyűjtötte a régi könyveket – de az 1879-ben megszerzett püspöki javadalom adta lehetőségek új távlatokat nyitottak bibliofil munkásságának.

Az idei esztendő Pauer János püspök személyéhez kötődő más jeles évfordulói – (hiszen születésének 195., halálának 120. évfordulója lesz idén) – is arra késztetnek, hogy e tudós főpap életén elmélkedve az Egyház és a kultúra kapcsolatára fordítsuk figyelmünket.

Az egyházi könyvtárak, levéltárak, muzeális gyűjtemények és oktatási intézmények a tudomány, a művelődés, a nemzeti és az egyetemes kultúra szempontjából felbecsülhetetlen értéket képviselnek.

Az Egyház jelenléte a kultúrában voltaképpen az Egyház jelenléte a társadalomban. II. János Pál pápa gyakran beszélt a kultúra evangelizációjáról. XVI. Benedek pedig a közelmúltban, egy franciaországi beszédében kiemelte: *a középkor szerzetesei kultúrát teremtettek és őriztek meg, mentettek át – pedig a céljuk nem volt más, mint Isten keresése. Az európai kultúra igazi alapja Isten keresése. Egy lecsupaszított pozitivistákultúra, amely az Isten keresését tudománytalannak nevezi, a lehetőségekről való lemondás, ezzel együtt az emberség elvesztése.* Pauer János hasonlított valamelyest a középkori szerzetesekre. Istenkereső ember volt. Teológiai és történeti érdeklődése tette könyvgyűjtővé, és – tán öntudatlanul – elmúlt korok kultúrájának átmentőjévé.

EKE HÍRLEVELE

Egyházi Könyvtárak Egyesülése

4044 Debrecen, Kálvin tér 16.

VI. évfolyam

2009/2. sz.

Természetesen nem előzmény nélküli munkássága. Az 1777-ben alapított egyházmegye első püspöke, **Sélyei Nagy Ignác** kiadta az első imádságos könyveinket – Ányos Pált, Virág Benedeket foglalkoztatta így.

A nyelvújító körökkel is kapcsolatot tartó **Horváth János**, az egyházmegye 6. püspöke (1830-1835) az első magyar tudományos egyházi folyóirat, az *Egyházi Értekezések és Tudósítások* elindításával (1820) és szerkesztésével írta be nevét a tudománytörténetbe.

A könyvhagyatéká szerint franciás műveltségű **Barkóczy László** püspök (1837-1847) kiemelten kezelte a kulturális kezdeményezéseket. Pártolta tudós papjait: a nagynevű, idősebb Fejér György történetírót éppúgy, mint a fiatal Pauer Jánost.

Pauer egyháztörténettel és várostörténettel is foglalkozott. 1848-ban a Székesfehérváron felfedezett királysírok leleteiben ő ismerte fel III. Béla és felesége, Antiochiai Anna maradványait. A kiváló történészt 1858-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. Főműve a fehérvári püspökség alapításának 100 éves évfordulójára írt egyházmegye-történet. De részt vett a fehérvári Vörösmarty Kör és a városi Történelmi és Régészeti Egylet megalakításában, adományaival gyarapította a múzeumokat. Tevékenykedett Vörösmarty Mihály, Horvát István és Virág Benedek emlékművének felállításában. Könyvgyűjteménye pedig, mint látni fogjuk, országos jelentőségű.

Ezt az állományt utódja, **Steiner Fülöp** (1889-1900) egészítette ki, aki közben magas színvonalú napilap tulajdonosának is mondhatta magát.

A 20. század első harmadában, **Prohászka Ottokár** püspök idején történt az első – még sikertelen – kísérlet könyvtárunk rendezésére. Prohászka a magyar egyház- és szellemi történet nagy formátumú egyénisége volt, teológiai és filozófiai munkássága mellett társadalomtudományi kérdésekkel is avatott módon, stílust teremtően foglalkozott.

Utóda, **Shvoy Lajos** (1927-1968) megyés püspök nagyszabású művelődéspolitikus volt. Az 1930-as években bámulatos léptékű kulturális munka folyt az egyházmegyénkben: a püspöki és szemináriumi könyvtárak katalógizálása, a püspöki levéltár rendezése, valamint egyházmegyei múzeum szervezése. Mindez az egyházközösségek javainak felmérésével, szükség esetén a központi gyűjteményekbe mentésével párosult. A legértékesebb tárgyaink és köteteink Fehérvárott vészték át épségben a háborút – miközben a plébániák javai a front idején javarészt elpusztultak.

Az Egyház tehát őrizte és átörököltette a kultúra eredményeit. A kultúra segítségével alátámasztotta, megerősítette, közérthetővé tette tanítását. Inspirálta a művészetet; lehetőség szerint mecénásként is fellépett.

Ezek a hagyományos szerepek voltaképp ma is köteleznek bennünket. Érzékeljük a megváltozott társadalmi körülményeket, a megváltozott elvárásokat irányunkban. A nyilvánosság sokszor megfogalmazott igényét, a vizuális társadalom képszükségletét, az új adathordozókat és kommunikációs csatornákat. Ezeknek az igényeknek – lehetőség szerint és az ésszerűség határain belül – igyekszünk megfelelni.

Az EKE-tagkönyvtárak nevében köszönjük, hogy minden EKE-tag ajándékként megkapta a munkájához nagy segítséget adó katalógust!